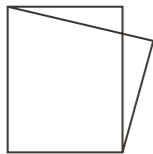

Fredrik deBoer: The Cult of Smart. How our broken education system perpetuates social injustice

All Points Books, 2020, 276 sider

Anmeldt af Lene Mosegaard Søbberg, forskningschef, ph.d., UC SYD

De fleste har som barn fået at vide af deres forældre, at de skal høre efter i skolen, fordi uddannelse er vejen til et godt liv. Fra et samfundsperspektiv hører vi, at uddannelse er vigtigt, og at fri og lige adgang til uddannelse er med til at skabe lighed og velstand i samfund. Disse gammelkendte sandheder bliver modsagt i bogen *The Cult of Smart*, hvor tidligere high school-lærer, nuværende universitetslektor Fredrik deBoer argumenter for, at USA (og den vestlige verden) har en usund dyrkelse af intelligens og tro på, at meritokratiet er den bedste måde til at skabe større lighed i samfundet. DeBoers udgangspunkt er, hvad han selv kalder, en ukomfortabel sandhed; nogle af os er klogere end andre. Nogle er ganske enkelt født med bedre (akademiske) gener end andre, og det er vi nødt

til at anerkende. Meritokratiets kerne er, at man skal belønnes efter fortjeneste, og børn får at vide, at hvis de arbejder hårdt, kan de få den uddannelse og det liv, de ønsker. Problemet er, at dette ikke er sandt. Selvom uddannelse bliver omtalt som et middel til lighed og glæde for alle, er det store fokus på uddannelse netop med til at skabe ulighed.

Meritokratiets indbyggede ulighed

The Cult of Smart er deBoers gave til de mindre begavede, der lider under samfundets fokus på uddannelse og intelligens. Det grundlæggende argument er, at der er en usund kult(ur) omkring det at være klog. En besættelse med intelligens som den værdi, der definerer mennesker og deres værd. Det ligger i den amerikanske drøm, der lever i bedste velgående.

Børn får at vide, at de kan gå fra at være skopudsere til millionærer, hvis bare de vil det nok, arbejder hårdt i skolen og får en god eksamen. Men dette er et bedrag. Vi fortæller børnene en løgn, der får dem til at drømme og stile højt. Det betyder, at de falder så meget hårdere, når de opdager, at det ikke passer. Alle børn kan ikke blive præcist det, de gerne vil, fordi de er født forskellige, og fordi medfødte gener giver nogle børn bedre forudsætninger for at klare sig godt i det uddannelsessystem, vi har bygget til at understøtte, at de klogeste klarer sig bedst; meritokratiet.

Et grundlæggende problem er, at vi forventer for meget af uddannelsessystemet. På den ene side skal elever og studerende bedømmes og have karakterer. Dette bygger på en antagelse om, at der skal differentieres mellem individer, og den enkeltes evner bliver synlige gennem de karakterer, vedkommende får. På den anden side er der en forventning om, at uddannelsessystemet gør alle lige, fordi de har lige adgang til uddannelse. Der er en modsætning i, at der i vurderingen af studerende forventes at være forskel (ulighed), samtidig med at hele indretningen af uddannelsessystemet forventes at skabe øget lighed. Dette paradoks ser meritokratiets fortalere ikke, og dermed kan de ikke gennemskue, at det eksisterende uddannelsessystem forstærker i stedet for at mindske ulighed.

I bogen anvender deBoer flittigt klassiske sociologiske teoretikere og begreber. Bourdieus kapitaler, Rawls uvidenhedslør, negativ og positiv frihed og Deweys uddannelsesfilosofi præsenteres og forklares i et uddannelsesperspektiv sammen med liberale tænkere som Locke og

John Stuart Mill. Gennemgående viser deBoer sin store akademiske viden og dermed sin placering i den øvre middelklasse, som de største fortalere for både lighed og meritokrati tilhører – og som han mener fejler i ambitionen om at skabe et mere lige samfund gennem uddannelse.

Bogen stiller gode og relevante spørgsmål. Er målet med uddannelse, at de unge lærer relativt mere i forhold til andre (enten nationalt eller internationalt), eller er det målet, at den enkelte lærer så meget som muligt? DeBoers kernespørgsmål er imidlertid, at når udgangspunktet er, at nogle er klogere end andre, hvad gør vi så med de stakler, som ikke har en chance for at klare sig i meritokratiet?

Metoder til mere lighed

DeBoer erklærer på bogens side 1, at han er marxist, og hans forslag til løsninger er efter eget udsagn ikke småjusteringer af det eksisterende system, men en revolution. En revolution af vores hjerter og hjerner. Bogen opstiller en række konkrete forslag til, hvordan revolutionen skal gennemføres.

Den bagvedliggende hensigt er at se uddannelse som et mål i sig selv og ikke som et middel til noget andet. Derfor er et primært fokus at sikre gode trygge vilkår for alle børn. Dette indebærer, at dag- og fritidstilbud bør være tilgængelige for alle børn, så alle har et trygt og godt sted at opholde sig med relevant og imødekommende voksne. For det andet skal ingen tvinges til at gå i skole, efter de er fyldt 12 år. Tvang hjælper ingen, og det har kontraproduktiv effekt at trække uintelligente børn og unge gennem et uddannelsessystem, der ikke belønner

deres kompetencer. Der skal mindre fokus på diplomer og mere fokus på øvrige kvalifikationer, som samfundet også har brug for. Et tredje forslag er at afskaffe standardiserede tests. Nationale tests viser ikke elevers og studerendes reelle kompetencer, og de gør ikke nogen klogere. Til gengæld tager de tid og ressourcer fra lærere og undervisere, der underviser efter det, der testes, og ikke det, der er behov for. Gratis universelle sundhedsydelser til alle er endnu et forslag sammen med gratis adgang til videregående uddannelser og eftergivelse af studielån. Vedtagelse af en universel minimumsløn og jobgaranti er i en lidt mere vidtgående retning, mens det mest abstrakte forslag omhandler, at der skal gøres op med en lineær tænkning om, at mere uddannelse er bedre end mindre uddannelse. Det er ikke længden på uddannelsen, der bestemmer, om et individ får et godt liv eller har en betydningsfuld plads i samfundet. Hvor de første forslag er tæt forbundet med politiske beslutninger, er det sidste i høj grad et spørgsmål om holdning, og netop her er det tydeligt, at revolutionen ikke kun handler om politikeres prioritering. Forældre skal opmuntre deres børn til andet og mere end akademiske dyder, og derfor skal revolutionen skabes i vores hjerter. DeBoer stræber efter et ægte socialistisk samfund kendetegnet ved "social, følelsesmæssig og personlig overflod".

Glorificering af velfærdsstaten

Når man bor i velfærdsstaten Danmark, forekommer forslag om universelle sundhedsydelser, dagtilbud og fritidsaktiviteter efter skole til alle børn og minimumsløn ikke som revolutionære anbefalinger. Betyder det, at Danmark ikke har ulighed i uddannelsessystemet,

eller at vi ikke har en kultur, hvor intelligens og lange uddannelser regnes for bedre end kortere (eller ingen) uddannelse? Sammenlignet med USA har vi en mere ligelig fordeling af samfundets goder, og der er (på papiret) lige adgang til alle uddannelser. Økonomisk, kulturel og ikke mindst social kapital spiller dog stadig en rolle i både valg og gennemførelse af uddannelser i Danmark.

De socialistiske dyder, som deBoer fremhæver som essentielle for at skabe den ønskede ændring i uddannelses-systemet, ser ikke ud til at være nok til at skabe lighed.

The Cult of Smart er velskrevet og generelt velargumenteret. Den stiller gode spørgsmål til uddannelsessystemets betydning for indretningen af vores

samfund, men svarene leverer ikke løsningerne på, hvordan uddannelses-systemet kan skabe et mere lige samfund. Hertil er den for amerikansk, idet den udspringer af et samfund med en markant højere ulighed end Danmark, og den er for politisk fokuseret på socialisme som løsningen på alle dårligheder. Bogen skal læses for sine spørgsmål, og især de spørgsmål, som den får læseren til at stille sig selv.